

Teosofian oppi elämän tarkoituksesta.

Meidän aikaamme voi syystä kutsua ihmeelliseksi – ei ainoastaan höyryn, sähkön ja röntgenisäteitten, ei ainoastaan aineellisen ja luonnontieteellisen edistyksen takia, mutta etupäässä sen henkisen herätyksen johdosta, joka kajahtaa kautta vuosisatamme viime neljänneksen. Huomio kääntyy yhä enemmän alkuperäisen kristinuskon puhtaaseen siveysoppiin, uskontokongressejä pidetään, joissa kaikkia maailman uskontoja edustetaan, sillä välin kun yliaistillisten ilmiöiden tieteellinen tutkiminen poistaa epäilykset ihmissielun jatkuvasta elämästä kuoleman jälkeen ja uudet aatteet vähitellen muuttavat vanhoja käsityksiä yhteiskunnasta.

Mutta on liike, joka on muiden henkisten virtausten lipunkantaja, joka yhdistää ne kaikki yhdeksi ainoaksi herättäväksi voimaksi: teosoofinen liike. Onko se ajan omituisin ilmiö? Se puolustaa uskontoa tieteellistä ja käytöllistä materialismia vastaan, se tahtoo vapaan ajattelun ja totuuden etsinnän sokean uskon sijaan, se on veljesrakkauden, suvaitsevaisuuden ja sielun sivistyksen apostoli keskellä ahdasmielisyyden ja pintapuolisen sivistyksen maailmaa.

Kun Teosoofinen Seura perustettiin New-Yorkissa vuonna 1875, piirrettiin sen tunnuslauseeksi: »ei ole uskontoa totuutta korkeampaa» (satyan nasti paro dharmah) ja jäseniksi pyrkijöiltä vaadittiin yleisen veljeyden aatteen hyväksyminen, koska vapaa totuuden etsintä on mahdollinen ainoastaan veljeyden pohjalla.

Oltuaan pieni siemen, joka istutettiin amerikkalaiseen maaperään, on teosoofinen liike kasvanut suureksi, lehteväksi puuksi, jonka oksat luovat viileän varjonsa yli koko sivistyneen maailman. Teosofisia yhdistyksiä on perustettu miltei kaikkiin maihin ja niiden vaikutusvalta kasvaa kasvamistaan siveellisellä ja uskonnollisella alalla, sillä teosoofinen kirjallisuus yhä lisääntyy ja syventyy.

Vuosisata on kohta umpeen kulunut ja vasta viime aikoina on teosoofisen liikkeen vaikutus ulottunut Suomeenkin. Mutta hyvä ei koskaan tule myöhään; ja mikä hitaasti kasvaa, se kasvaa varmasti. Jos täällä paremminkin vielä kuin muualla oivallettaisiin tuon liikkeen suuremmoisuus ja herättävä voima, koituisi siitä epäilemättä kansallemme henkistä voittoa. Pieni kansa, joka ei suuria luo aineellisen edistyksen alalla, on kutsuttu syventämään omaa siveellistä tajuntaansa ja laajentamaan älyllisiä näköalojaan. Ja jos kansamme voisi saada herätystä teosoofiselta liikkeeltä, miksei se sitä vastaanottaisi? Ei sen tarvitse arastella ulkoapäin tulevaa vaikutusta. Ihmiskuntamme on yksi ja minkä se omistaa, sen omistaa jokainen sen jäsen, olkoon tuo jäsen yksilö tai kansa.

Mikä on tämän meidän elämämme tarkoitus? Mitä varten elämme täällä maan päällä?

Tiede vastaa; elämä on taistelu, taistelu olemassa-olosta. Tähdet avaruudessa, kukkaset nurmella, hongat metsässä, eläimet maassa, vedessä ja ilmassa, kaikki taistelevat keskenään olemassa-olosta, heikot sortuvat, vahvat voittavat. Eikö olisi ihmistenkin laita sama? Näemmehän joka päivä ympärillämme alituista kilpailua niin kansojen kuin yksilöiden kesken. Siinäkin taistelussa paraiten varustetut pääsevät voitolle.

Mutta jos kysymme tieteeltä tämän ikuisen sodan alkusyytä ja tarkoitusta, niin se kohottaa olkapäitään: ken on olemassa-olon eleille kutsunut, ken on sen lait määrännyt? Itsensä kautta se on, ikuinen, aluton, loputon – ei sillä tarkoitusta ole. Tahi jos niin haluatte: muotojen kehitys on sen kätkeyty tarkoitus. Taistelun kautta kaikki tulee paremmaksi, hienommaksi, soveliaammaksi – taistelemaan . . .

Joskin maailman ilmiöiden ymmärryksellinen tutkimus veisi semmoiseen johtopäätökseen, on kumminkin ääni sisässämme, joka koko voimallaan sitä vastaan huutaa: paras olisi siinä tapauksessa olemattomuus!

Käännymme kristinuskon puoleen semmoisena kuin se meille opetetaan. Mitä kirkko vastaa? Tämä elämämme kaikkine suruineen ja vastuksineen onkin vain hetki ikuisuudessa, lyhyt koetusaika, joka hyvin käytettynä saa loppumattoman ilon palkakseen. Monille tuottaa lohdutusta tämä usko, mutta toisia on, jotka pitävät sitä lapsellisena ja itsekkäänä: ehkä kärsimys aina seuraa olemassa-oloa, voiko silloin olla puhe mistään korvauksesta? Sitäpaitsi jokainen ihminen, joka etsii elämän totuutta,

ei kysy tulevaisuutta, ei kysy, miten hänen silloin tai tällöin käynee, vaan kuinka hänen nyt on eläminen. Hän tahtoo tietää, mikä tämä hänen nykyinen elämänsä on, jotta voisi asettua varmalle kannalle sen suhteen, jotta voisi elää niinkuin tarkoitus on. Kun kysymme, mikä elämän päämäärä on, niin oikeastaan kysymme käytännölliseltä kannalta katsottuna: kuinka meidän tulee elää? Ja samasta syystä eivät mitkään yleisfilosofiset spekulatsioonit, eivät mitkään tieteelliset atoomiteoriat tai uskonnolliset tulevaisuudenopit tyydytä sieluumme, vaan ainoastaan ratkaisu, kuinka meidän nykyhetkellä on eläminen, jotta täyttäisimme elämämme tarkoituksen.

Ja miten teosofia sen ratkaisee?

Me elämme sitä varten, että pääsisimme totuuden tietoon. Koko nykyinen elämämme on totuuden etsiskelyä, elämämme päämäärä on totuuden löytäminen. Mutta mitä sen on: totuuden tieto? Tässä kohden tavallisesti erehdymme. Olemme antaneet tieto-sanalle merkityksen, joka parhaasta päästä tarkoittaa n. k. tieteellistä tietoa eli ymmärrys- ja muistitietoa. On todellakin olemassa tällainen intellektuaalinen, yksinomaan päässä asuva tieto, joka on muistin pohjalle rakennettu, kuten esim. historiallinen tieto. Ja kun nyt puhutaan »totuuden tiedosta», luulemme alussa, että silläkin tarkoitetaan – ellei juuri puhdasta muistitietoa, ainakin jotain ymmärryksellistä »vakaumusta». Mutta niin ei ole laita. Totuuden tieto ei ole ollenkaan teoreettinen, se on käytännöllinen asia, se on elävä. Jos ajattelemme mitä tahansa tietoa, jolla on käytännöllistä arvoa, niin huomaamme, että se on samalla taitoa. Jos minulla on laskuopillisia tietoja, niin sillä tarkoitan, että osaan laskea – muuten tietoni olisi kuollut. Samaten totuuden tietoni on siinä, että minulla on »totuuden taito».

Mikä on totuuden tieto? Se on tieto siitä, mikä elämä on. Mutta edellisen mukaan tieto on taitoa, siis totuuden tieto on elämän taito. Toisin sanoen totuuden tietäjä on se, joka taitaa elää niinkuin on tarkoitettu.

Kysytäänpä nyt: mikä on elämän taito? Ikivanha viisaus vastaa: elämän taito on täydellinen elämä, se on elämä puhtaudessa, viisaudessa, itsettömässä rakkaudessa. Kuinka erilaisilla nimillä sitä on kutsuttu! Se on Jumalan pojan elämä, se on Mestarin elämä, se on täydellisen ihmisen elämä, Hänen joka tietää kaikki, joka taitaa kaikki, joka armahtaa kaikkia. »Olkaat siis te täydelliset, niinkuin teidän taivaallinen Isänne täydellinen on» (Matt. ev. 5: 48).

Meidän nykyinen elämämme on tämän ihanne-elämän etsiskelyä, se on kehittymistä sitä ihanne-elämää kohti, sentähden sen tarkoitus on, että elämme sitä ihannetta varten. Siis voimme pukea teosofian ratkaisun elämämme tarkoituksesta tähän muotoon:

Me elämme sitä varten että tulisimme hyviksi, täydellisiksi . . .

Kuinka yksinkertaista! Niin, mutta kirjanoppineet eivät aina sitä käsitä ja fariseukset huutavat: kuinka heikko ihminen saattaisi tulla täydellisesti hyväksi!

Heillä on oikein. »Heikko ihminen» ei saata tulla täydellisesti hyväksi.

Tässä on taas erehtymisen vaara tarjona. Kun käytetään lausepartta »tulla hyväksi», kuvastuu tavallisesti mieleemme ainoastaan sen merkityksen toinen puoli, nim. se, että joku, joka ennestään ei ole hyvä, siksi tulee. Mutta nyt me huomaamme kaikkialla luonnossa, että tyhjästä ei tule mitään – ex nihilo nihil fit –, ja vaistomaisesti ymmärryksemme panee vastaan, kun väitetään, että ihminen, joka on kaikkea muuta kuin täydellinen, yhtäkkiä voisi siksi tulla. Ja kuitenkin sydämemme ja omatuntomme eivät vastusta tuota kehotusta: tule hyväksi!

Miksikä ei? Siksi, että ne tuntevat sen toisen merkityksen, joka siinä piilee. Otamme vertauksen. Kukaan ei voisi tulla oppineeksi, ellei olisi toisia oppineita tai ainakin, ellei olisi itseä oppineisuutta. Sillä kun ihminen varttuu tiedoissa, niin ei mikään häneen tyhjästä synny, vaan hän omistaa itselleen muualta jo olevia tietoja tai tiedon mahdollisuuksia (sellaisia kuin luonnonlaki, jota ennen ei ole keksitty). Ja ainoastaan sen takia, ettemme heti vaarinota tätä yleistä prinssiippiä, tuntuu meistä hyväksi tuleminen mahdottomalta. (Siihen on taas syynä se, että meitä niin kauvan aikaa on pidetty sokeudessa, samalla kuin meitä on ruokittu kivisillä opeilla omasta kurjuudestamme). Mutta sitä silmälläpitäen ymmärrämme, että ihmisen hyväksi tuleminen edellyttää: a) että hyvä on olemassa ja b) että ihminen on semmoisessa suhteessa hyvään, että tämä voi päästä hänessä vaikuttamaan.

Kuinka lienee? Teosofia ratkaisee tämän vallan yksinkertaisesti.

Hyvä on. Ääretön rakkaus on olemisen alkujuuri. »Jumala on rakkaus» (1 Joh. ep. 4: 8). Ja Jumala on kaikkiällä.

Siis ihmisessäkin. Hyvän, täydellisuuden periaate on meissä. Kuinka Jesus olisi sanonut: olkaa täydelliset! jos Hän olisi sen mahdottomaksi tiennyt?

Hyvä meissä on meidän sielumme. Kas siinä koko salaisuus. Minä en ole ruumis, vaan sielu. Ei ruumiini, ei ulkonainen persoonani saata täydellisen hyväksi tulla, vaan se, joka Jumalan kaltaiseksi kasvaa, se on sieluni. Ja sieluni on loistava ruumiin läpi ja kohteleva omaa ruumistansa, omaa näkyvästä ilmennysmuotoansa aivan niinkuin muidenkin ruumiita. »Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi!» Sillä hengen maailmassa ei ole »minun» eikä »sinun», vaan siellä on kaikki yhteistä. Kuinka minä voisin olla hyvä, niinkauvan kuin tajuntani vielä on ruumiissani? Olenhan itse lähinnä itseäni, itsekkyyteni seuraa luonnosta: jos tahdon hyvä olla, täytyy minun kieltää itseni ja sanoa: ole hyvä, tee näin eikä noin – mutta eihän tuo ole mitään täydellistä! Jos todella hyvä olen, teen hyvää luonnostani. Mutta hyvä on luonnostaan vain sielussa. Sieluun siis on tajunta nostettava.

Kaikki onnettomuutemme, kaikki itsekkyytemme johtuu siitä, ettemme sieluamme tunne. Ja juuri sentähden olemme tässä maailmassa totuutta etsiäksemme. Totuuden etsintä on sama kuin pyrkimys sielumme tuntemiseen, ja totuuden löytäminen on asteittain tapahtuva herämys oman sielumme näkemiseen.

Paavali sanoo: »ihmisen ruumis on pyhän hengen temppeli». Sielumme on tosi itsemme, tosi minuutemme, sielumme on »Jumalan poika» ja poika täyttää Isän tahdon. Sielumme tahtoo hyvää, s. o. sitä, mitä Jumala, mitä elämän laki tahtoo, oman sisäisen luontonsa välttämättömyydestä, mutta se on alkuaan niinkuin lapsi, joka ei tiedä mistä tulee ja minne menee, ei ole itsetajuinen. Ja sentähden se on puettu ruumiiseen, että tulisi itsetajuiseksi. Ruumiissa ollen sielu tutustuu omaan vastakohtaansa: pahaan, siihen, joka asettuu Jumalan tahtoa vastaan, eli oikeammin sanottuna: ruumiin maailmassa sielu herää näkemään oman tietämättömyytensä omien ja muiden erehdysten kautta, ja siten se oppii tuntemaan oman itsensä, tarkoituksensa ja tehtävänsä, ja vihdoin se pyrkii toteuttamaan omat mahdollisuutensa, irtautuen aineen kahleista ja kohoten hengen vapauteen.

Tämä täydellisuuden ihanteen saavuttaminen, se on elämämme tarkoitus.

Eikä se ole tapahtuva sitä varten, että palkkaa saisimme, että meille siitä jokin itsekäs persoonallinen hyöty lähtisi, vaan sentähden että se on Jumalan tahto. Elämän tarkoitus on että tulemme hyväksi, hyvyys itsessään on meidän palkintomme. Tulevaisuudesta siirtyy elämämme nykyhetkeen. Kaukainen on ihanne edessämme, mutta nyt siihen on pyrittävä. »Nyt on otollinen aika» (2 Kor. ep. 6: 2). Ja elämämme muuttuu. Kaikki tämä ulkonainen katoovainen menettää merkityksensä, kun silmämme aukenevat. Kaikki se, mikä ruumiilliselle ihmiselle on mieluista, nautinto, rikkaus, kunnia, valta, aistillinen rakkaus, kaikki se häipyä mitättömäksi siinä valossa, joka sielustamme säteilee. Emme enää tavoittele itsekästä onnea, vaan kaikki meidän kaipuumme kohdistuu ihanteeseen. Missä oppia voimme, siinä kuuntelemme. Haluamme tietää, minkälainen hyvä ihminen on, jotta voisimme elää hänen esikuvansa mukaan. Ja jokapäiväisessä elämässämme toteutamme – tahdomme toteuttaa sen vähän, minkä tiedämme.

Pekka Ervast.